

De wereld daarbuiten

Het focussen op Nederlandse en Europese geschiedenis kan vooroordelen of stereotypen in de hand werken en achterhaalde beelden versterken. Het traditionele verhaal over de Nederlandse en Europese geschiedenis gaat uit van een narratief waarin Europa voorleef en voor vooruitgang in de wereld heeft gezorgd. Dit beeld vraagt om relativering en meer kritische beschouwing. Het is belangrijk dat leerlingen leren dat Nederland en West-Europa zich hebben ontwikkeld in samenhang met internationale contacten, waar ze door beïnvloed zijn en van wie ze allerlei dingen hebben overgenomen. In Nederlandse schoolklassen zitten leerlingen met verschillende etnische achtergronden. Net als leerlingen van Nederlandse komaf willen zij graag iets leren over de geschiedenis van het land van hun voorouders. Alle leerlingen groeien bovendien op in een multiculturele samenleving met mensen en perspectieven uit alle hoeken van de wereld. We leven in een geglobaliseerde wereld met internationale banden. Om te begrijpen wat er in Nederland

‘Het beeld van Europa dat voorloopt en in de wereld voor vooruitgang heeft gezorgd, vraagt om relativering en meer kritische beschouwing’

en Europa gebeurt, is het essentieel om kennis te hebben van de wereld daarbuiten. Voor alle leerlingen is het bovendien belangrijk te leren dat mensen gebeurtenissen op verschillende manieren kunnen bekijken en waarderen. Bewustzijn van multiperspectiviteit en hiermee kunnen omgaan zijn onmisbare competenties in onze tijd. Het zijn onder andere deze

overwegingen die vijf jaar geleden de aanzet vormden voor de oprichting van de Commissie Wereldgeschiedenis van de VGN. Deze commissie organiseert driemaal per jaar bijeenkomsten voor geïnteresseerde docenten. Er wordt informatie gegeven over wereldhistorische thema's en er wordt nagedacht en gediscussieerd over welke bijdrage geleverd kan worden aan de herziening van het curriculum. De Commissie Wereldgeschiedenis bereikt steeds meer leraren.

Door de toegenomen belangstelling voor wereldgeschiedenis onder docenten is er ook behoefte aan geschikt lesmateriaal. De doelstellingen van The Black Archives met betrekking tot lesmateriaal sluiten hier mooi bij aan. The Black Archives stelt aan de kaak dat in het Nederlandse onderwijs – maar ook in het publieke debat en elders – witte mensen en het 'Westen' centraal staan. Een belangrijke doelstelling van The Black Archives is de waarden van perspectieven en erfgoed van zwarte mensen, en daarmee het dominante perspectief aan te vullen of te doorbreken.

The Black Archives omvat verschillende boekencollecties, archieven en artefacten. Ze zijn vaak de nalatenschap

Poster en Commissie Wereldgeschiedenis

De poster kun je (na)bestellen of downloaden via de website van The Black Archives:

www.theblackarchives.nl/meergeschiedenis

Aanmelden voor bijeenkomsten van de Commissie Wereldgeschiedenis kan via:

commissie.wereldgeschiedenis@gmail.com

van zwarte schrijvers, wetenschappers en activisten. De organisatie verzorgt daarnaast inhoudelijke activiteiten rond haar collecties, zoals exposities, evenementen, rondleidingen en workshops. Met rondleidingen voor leerlingen, studenten en docenten richtte The Black Archives zich al op het onderwijs. De volgende stap is het ontwikkelen van lesmateriaal.

Alternatieve tijdvaktitels

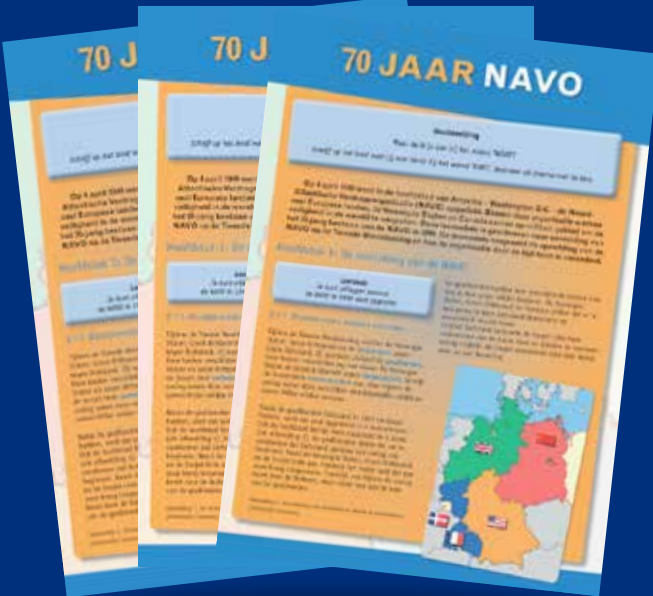
Waar zou onderwijs over wereldgeschiedenis zich op moeten richten? Wat moeten leerlingen weten over geschiedenis van verschillende delen van de wereld? De poster is een aanvulling op de tien tijdvakken die momenteel binnen het Nederlandse geschiedisonderwijs gebruikt worden. Per tijdvak wordt een alternatieve titel gepresenteerd. Op een wereldkaart staan voorbeelden van gebeurtenissen, samenlevingen en personen van over de hele wereld. ▶

Wij hebben ervoor gekozen de datering van de tijdvakken parallel te laten lopen aan de huidige tijdvakken, zodat eenvoudig aangeknoopt kan worden bij het huidige curriculum. De tijdvakken hebben wel een nieuwe naam gekregen.

De nieuwe titels geven zo goed mogelijk de kern van het tijdvak weer, maar dan een kern die met name iets zegt over de historische gebeurtenissen *buiten* Europa. Per tijdvak is een wereldkaart te zien waarop gebeurtenis-

sen, ontwikkelingen en namen staan die op de een of andere manier exemplarisch zijn voor de gebeurtenissen in een bepaalde tijd. Hierbij is niet gestreefd naar volledigheid. De voorbeelden op de kaarten zeggen iets over wereldwijde gebeurtenissen of ontwikkelingen; het zijn voorbeelden die belangrijk gevonden worden op andere plekken in de wereld dan de onze. Of het zijn voorbeelden van gebeurtenissen die wel aan de orde komen in het huidige curriculum, maar nu vanuit een ander perspectief of met een ander verhaal aan de orde komen. Hierop is ook de term 'Verzwegen geschiedenis' van toepassing. Wij willen met de poster het denken over geschiedenis stimuleren en de blik erop verbreden. Het is de bedoeling dat de poster een plek krijgt in geschiedenislokalen en dat deze zowel leraren als leerlingen inspireert

Bestel gratis lesmodules op de website van de Atlantische Commissie:
www.atlcom.nl/onderwijs

atlantische commissie

NIEUW VERSCHENEN:

Lesmodule

70 jaar NAVO

De lesmodule dient als verdieping en/of ondersteuning bij het lesgeven over de Koude Oorlog en het post-Koude Oorlog tijdperk. Opdrachten stimuleren leerlingen om kritisch te kijken naar de positie en het belang van de NAVO in het verleden en heden.

Inhoud:
10 pagina's,
4 hoofdstukken,
leerdoelen en
begrippenlijst

Doelgroep:
bovenbouw VMBO
en middenbouw
HAVO/VWO

en nieuwsgierig maakt. Hopelijk wordt zo bijgedragen aan een meer genuanceerd beeld van de wereldgeschiedenis.

Prickelen tot discussie

Op de poster (die is bijgevoegd bij deze *Kleio*) staat een overzicht van de nieuwe namen per tijdvak, en met welke huidige namen ze corresponderen. Voorafgaand aan Tijdvak 1 is een 'Tijdvak 0' toegevoegd: Tijd van de eerste mensen. De poster toont per tijdvak een wereldkaart zodat in één oogopslag te zien is welke ontwikkelingen en gebeurtenissen in dit tijdvak in de wereld plaatsvonden.

Op de poster gebruiken we bij de jaartallen de aanduidingen B.C.E. en C.E. ((before the) common era) in plaats van 'voor Christus' en 'na Christus'. Ook gebruiken we de Gall-Peters-projectie van de wereldkaart, waarop alle landen en continenten in de juiste verhouding met elkaar zijn getekend zijn, in plaats van bijvoorbeeld de Mercator-projectie van de wereldkaart uit 1569 die nog steeds vaak wordt gebruikt, waarop noordelijke continenten ten opzichte van zuidelijke continenten veel groter worden afgebeeld dan ze echt zijn. Deze keuzes worden op de poster ook toegelicht.

Hopelijk prikkelt de poster tot een goed gesprek over de vraag hoe meer aandacht kan worden gegeven aan wereldgeschiedenis en verzwegen perspectieven, en biedt hij op deze manier inspiratie voor aanvullingen op het

geschiedenisonderwijs.

Wij kunnen ons voorstellen dat de titels van de alternatieve tijdvakken onderwerp van discussie kunnen zijn. Een van de toepassingen in de les is precies deze discussie en het denken hierover in de geschiedenisles te stimuleren. Naar aanleiding van de alternatieve tijdvakken en de voorbeelden op de wereldkaarten kunnen verschillende vragen gesteld worden, zoals: Wat is geschiedenis eigenlijk en hoe komt een historisch verhaal tot stand? Wat hoort erbij, wat niet, en waarom? Is er één verhaal, of zijn er meerdere narratieven mogelijk?

Leerlingen vragen in de klas vaak om ook iets te leren over niet-Europese geschiedenis. Hopelijk helpt de poster docenten en leerlingen om onderwerpen te vinden. Bij de behandeling van een bepaald tijdvak kan de docent ervoor kiezen telkens ook een of meerdere onderwerpen van de poster erbij te betrekken. Ook is het mogelijk leerlingen een onderzoeksopdracht te geven en er een praktische opdracht van te maken.

De poster wordt gepubliceerd op een moment dat het onderwijscurriculum van het basis- en voortgezet onderwijs in Nederland opnieuw wordt bekeken. Wij pleiten ervoor om in het nieuwe curriculum meer aandacht te besteden aan gebeurtenissen en ontwikkelingen die de nationale grenzen overschrijden. ■

Verder lezen

WEBSITES

■ www.theblackarchives.nl/meergeschiedenis informatie over wat er op de poster te zien is, met extra toelichting over elk tijdvak. De site geeft ook meer algemene informatie en verwijst naar andere websites.

■ De serie verhalen over verzwegen geschiedenis staan op corr.es/verzwegen.

■ Op internet zijn tal van (universitaire) cursussen over wereldhistorische onderwerpen te volgen, kijk bijvoorbeeld op www.coursera.org.

BOEKEN

■ **Robert Tignor e.a.**, *Worlds together, worlds apart. A history of the world* (2011). Een goed handboek over wereldgeschiedenis.

■ Al wat ouder is **William McNeill**, *De excentriciteit van het wiel* (1996), waarin allerlei wereldomspannende thema's behandeld worden.

■ Een rijke bron is **Peter Frankopan**, *De Zijderoutes* (2015).

■ **Amy Chua** beschrijft in *Wereldrijk voor een dag* (2009) de opkomst en ondergang van grote rijken in de geschiedenis.

■ Voor de geschiedenis van de Amerika's zijn de werken *1491* en *1493* van **Charles Mann** goede leeskost.

■ De wereldgeschiedenis gezien vanaf zee wordt prachtig beschreven in **Lincoln Paine**, *The Sea and civilization. A Maritime history of the world* (2013).

■ Belangrijke steden passeren de revue in **John Julius Norwich**, *The great cities in history* (2016).

BRONNEN

■ Bronnen die geschikt zijn voor gebruik in de klas zijn te vinden in **Geert Mak en René van Stipriaan**, *Ooggetuigen van de wereldgeschiedenis* van (2003).

■ Geschikte beeldbronnen staan in **Neil McGregor** *A History of the World in 100 objects* (2010). Zie ook de site van het British Museum: www.britishmuseum.org.

■ Specifiek over Nederland in de wereld gaat **Marjolein 't Hart** (red.), *De Wereldgeschiedenis van Nederland* (2018).

■ Het handzame *A primer for teaching world history* (2012) van **Antoinette Burton** biedt goede tips en een uitgebreide literatuurlijst met titels over niet-westerse geschiedenis.

■ Over Suriname zijn er natuurlijk **Stedmans Narrative of a five years expedition against the revolted negroes of Surinam en *Wij slaven van Suriname* van **Anton de Kom**. Onlangs verscheen over Stedman *Dichter in de jungle* van **Roelof van Gelder** (2018).**

■ Geschikt voor gebruik in de klas is ook de strip van **Ineke Mok en Eric Heuvel**, *Quaco, Leven in slavernij* van (2015).

■ De aloude *Sesam Atlas bij de Wereldgeschiedenis* is een heel bruikbaar naslagwerk.

■ Wij verwelkomen meer dialoog over wat geschiedenis eigenlijk is. De definitie van geschiedenis lijkt vanuit Europees perspectief heel duidelijk: als er geschreven bronnen zijn, dan is er geschiedenis. Deze opvatting is echter ook eurocentrisch. Voor wie zich wil verdiepen in deze kwestie is onmisbaar: **Eric Wolf**, *Europe and the people without history* (1990).